

Παντελής Γεωργογιάννης  
Επιμέλεια



8ο  
Διεθνές Συνέδριο

# Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη  
ή ξένη γλώσσα

Τόμος II



Πάτρα, 8-10 Ιουλίου 2005

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο  
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2014

**Παντελής Γεωργογιάννης**  
Επιμέλεια

**8ο Διεθνές Συνέδριο**  
με κριτές

# **Διαπολιτισμική Εκπαίδευση**

**Ελληνικά ως δεύτερη  
ή ξένη γλώσσα**

Πάτρα, 8-10 Ιουλίου 2005

Τόμος II

Επιστημονική σειρά:  
Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

Πάτρα 2014

Όλα τα αντίγραφα υπογράφονται από τον κάτοχο του copyright.



**Copyright ©:** Παντελής Γεωργογιάννης

**Διεύθυνση:** Αντωνίου Οικονόμου 8, 26504 Άγιος Βασίλειος, Πάτρα  
Τηλ: +30 6944346420  
<http://www.georgogiannis.gr>  
E-mail: [pantelis.georgogiannis@gmail.com](mailto:pantelis.georgogiannis@gmail.com)

**Τίτλος :** Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα  
Τόμος II

**Επιστημονική  
σειρά:** Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

**Ηλεκτρονική  
στοιχειοθεσία:** Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών - Μελιτζάνη Ειρήνη

**ISBN:** 978-960-8206-69-4

**SET:** 978-960-8206-70-0

σ.σ. 396 σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Όλα τα κείμενα δημοσιεύονται με ευθύνη των συγγραφέων τους

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

## **ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΙΤΩΝ**

Λεωνίδας Αθανασίου, Καθηγητής, Φ.Π.Ψ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων  
Παντελής Γεωργογιάννης, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Χάρης Κατσούλης, Καθηγητής, Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο  
Σωφρόνης Χατζησαββίδης, Καθηγητής, Π.Τ.Ν., Α.Π.Θ.  
Γεώργιος Ανδρειωμένος, Αναπλ. Καθηγητής, Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο  
Χρήστος Γκόβαρης, Λέκτορας, ΤΕΠΑΕΣ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

## **ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**

Πρόεδρος: Παντελής Γεωργογιάννης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Αντιπρόεδρος: Χρυσή Μπομπάρη, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε.,  
Πανεπιστήμιο Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Γραμματέας: Χρυσοβαλάντη Γιάννακα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.,  
Πανεπιστήμιο Πατρών  
Ταμίας: Βασίλης Λάγιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακός φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Παν/  
μίου Πατρών Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

## **ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**

Δήμητρα Μανίκα, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο  
Πατρών, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Βασιλική Κουνέλη, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο  
Πατρών, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Βασιλική Βλητσάκη, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε.,  
Πανεπιστήμιο Πατρών,  
Χρυσοβαλάντη Γιάννακα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο  
Πατρών  
Αναστασία Γρηγορίου, Εκπαιδευτικός Π.Ε.  
Αθηνά Σταυροπούλου, Φιλολόγος

## **Μέλη:**

Νικόλαος Παπαπαναγιώτου, Υπεύθυνος Πληροφορικής ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο  
Πατρών  
Αργυρούλα Ντίλιου, Ε.Ε.ΔΙ.Π. Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια  
Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Μαρία Πίγκα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημ. συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο  
Πατρών  
Παναγιώτα Σπανού, Εκπαιδευτικός Π.Ε., μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου  
Πατρών  
Γεωργία Κονδύλη, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Π.Τ.Δ.Ε.  
Πανεπιστημίου Πατρών  
Χαρίκλεια Πίτσου, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε.,  
Πανεπιστήμιο Πατρών,  
Ιωάννα Γρηγορίου, Εκπαιδευτικός, Πτυχιούχος Τ.Ε.Φ.Α.Α.Α., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια  
Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

## **ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ & ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ σε Η/Υ**

Χρυσή Μπομπαρίδου, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών,  
Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών  
Ειρήνη Μελιτζάνη, Πτυχιούχος Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, Συνεργάτης  
ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

# Περιεχόμενα

Πρόλογος	11
<b>Η Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα</b>	17
Εμπειρίες από τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης στο τμήμα αρχαίων του ΚΕ.Δ.Ε.Γ.ΠΟ (κέντρο διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού) του πανεπιστημίου Ιωαννίνων	19
<i>Ευθυμίου Γεωργία, Φιλολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης του ΚΕ.Δ.Ε.Γ.ΠΟ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων</i>	
<b>Η εκπαίδευση ενηλίκων και διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Η περίπτωση των κέντρων εκπαίδευσης ενηλίκων με προγράμματα για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες</b>	24
<i>Σαββάκη Χρύσα, Εκπαιδευτικός Π.Ε, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Ε.Α.Π. Κανελλόπουλος Δημήτρης, Δρ. Φιλολογίας</i>	
<b>Οι δραστηριότητες στο Κρατικό Πιστοποιητικό Ελληνομάθειας</b>	31
<i>Μουτή Άννα, Διδάσκουσα αγγλικής γλώσσας, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ Α.Π.Θ.</i>	
<b>Πριν και μετά τη γλωσσική εκπαίδευση ενηλίκων Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα: μια ανθρωπολογική προσέγγιση</b>	39
<i>Μαργαρόνη Μαίρη, Εκπαιδευτικός Δ.Ε.- Ελληνικής &amp; Γερμανικής Φιλολογίας, Μετ. Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</i>	
<b>Συν-κείμενο, κείμενο, περι-κείμενο – προσωπικές αναγνώσεις μεταναστών μαθητών</b>	49
<i>Στόγιος Νικόλαος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αιγαίου</i>	

<b>Η διδασκαλία του μαθήματος της ελληνικής γλώσσας στις τάξεις υποδοχής της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (υπάρχουσα κατάσταση και σχεδιασμός διδακτικού υλικού)</b>	<b>59</b>
<i>Κοψίδου Ιωάννα, Εκπαιδευτικός, Κάτοχος Μ.Δ.Ε. στη Διδακτική των Γλωσσών, Υποψήφια Διδάκτωρ στο Α.Π.Θ. Ρουσουλιώτη Θωμαή, Εκπαιδευτικός, Υποψήφια Διδάκτωρ στο Α.Π.Θ.</i>	
<b>Επιθυμούν οι πομακόφωνοι γονείς την εισαγωγή της μητρικής τους γλώσσας στη μειονοτική εκπαίδευση;</b>	<b>67</b>
<i>Γεροβασιλείου Κάρολος, Εκπαιδευτικός Π.Ε. – Υποψήφιος Διδάκτορας Α.Π.Θ.</i>	
<b>Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στα κωφά παιδιά. Προσέγγιση μιας διδακτικής ενότητας</b>	<b>79</b>
<i>Μερτζάνη Μαρία, MPhil, Υπ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Bristol</i>	
<b>Η διδασκαλία της λογοτεχνίας σε σπουδαστές της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης / ξένης: Διαδικασία με προδιαγεγραμμένους περιορισμούς;</b>	<b>87</b>
<i>Στογιαννίδου Χαρούλα, Ιστορικός, Δρ Παιδαγωγικών Α.Π.Θ.</i>	
<b>Διγλωσσία και φωνημική συνειδητοποίηση στην προσχολική ηλικία</b>	<b>93</b>
<i>Σκούρτου Ελένη, Αναπλ. Καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Αιγαίου Αέδε Κωνσταντίνα, Νηπιαγωγός Υπ. Διδάκτορας, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αιγαίου</i>	
<b>Η αξιοποίηση των Βιωματικών Συμμετοχικών Τεχνικών στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας σε Ενήλικες Παλινοστούντες</b>	<b>102</b>
<i>Φραγκούλης Ιωσήφ, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Διδάσκων Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Πατρών Βλάχος Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
<b>Η Αρωγή της Βιωματικής-Επικοινωνιακής Μεθόδου Διδασκαλίας και της Συνεργατικής Μάθησης μέσα από Ομάδες κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας</b>	<b>110</b>
<i>Ζάγκος Γεώργιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε. Καταβάτη Ευανθία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Α΄θμιας Εκπαίδευσης Νομού Αχαΐας Παπανικολάου Νικόλαος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
<b>Γλώσσα, πολιτισμός και αποτελεσματική διδακτική πρακτική: εμπειρική έρευνα</b>	<b>115</b>
<i>Καρατζιά - Σταυλιώτη Ε., Λέκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών Ζευγίτη Ε., Εκπαιδευτικός Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε. Σπινθουράκη Ι.- Α., Επίκουρος Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<b>Γλωσσική ετερότητα και πολυγλωσσικός γραμματισμός: Μια εναλλακτική παιδαγωγική προσέγγιση</b>	<b>122</b>
<i>Καγκά Ευαγγελία, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Δρ Γαλλικής Γλώσσας και Πολιτισμού Πανεπιστημίου Toulouse Le Mirail</i>	

- Στρατηγικές εκμάθησης αναγνωστικής ικανότητας: Συγκριτική εξέταση φωνολογικής και συντακτικής ενημερότητας μαθητών σε προ-αναγνωστικό στάδιο. Εμπειρική μελέτη** 127  
*Παπάνης Ευστράτιος, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Αιγαίου*  
*Παπάνης Αλέξανδρος, Εκπαιδευτικός Δ.Ε. αγγλικής γλώσσας σε μειονοτικά σχολεία, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ Α.Π.Θ.*  
*Παπάνη Ειρήνη -Μυρσίνη, Εκπαιδευτικός Δ.Ε. αγγλικής γλώσσας, Μετ. Φοιτήτρια, Ε.Α.Π.*
- Η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης ή άλλης γλώσσας - Τάσεις και προοπτικές** 135  
*Παπαπέτρον Σάββας, Εκπαιδευτικός, Δρ. Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών*  
*Βλαχάδη Μαρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Δρ. Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου*
- Απολογισμός 9 χρόνων διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης στην Οδησό** 142  
*Ποντοκοβροβά Νανούσκα, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας*
- Η διδασκαλία της νέας ελληνικής στο τμήμα γλωσσικής εκμάθησης του Πανεπιστημίου της Σόφιας “St. Kl. Ohridski”** 149  
*Σένκοβα Σβέτλα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Σόφιας, Τμήμα Γλωσσικής Εκμάθησης*  
*Σάεβα Βέσκα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Σόφιας, Τμήμα Γλωσσικής Εκμάθησης*
- “The Greeks have a word for it”. Η επικαιρότητα των ομιλιών του Ξεν. Ζολώτα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για μια νέα προσέγγιση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε αγγλόφωνους ομογενείς της διασποράς** 153  
*Αντωνιάδης Θεόδωρος, Φιλολόγος, Διδάσκων Ελληνικών στο Τορόντο Καναδά, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ Α.Π.Θ.*
- Επικοινωνιακή ικανότητα και ένταξη αλλοφώνων μαθητών** 161  
*Εμμανουήλ Σοφία, Διευθύντρια Π.Ε. – Υπ. Διδάκτωρ*
- Γλωσσική ποικιλία και εγχειρίδια διδασκαλίας της ελληνικής ως ξένης/ δεύτερης γλώσσας** 167  
*Ανδρέου Γεωργία, Επίκουρος Καθηγήτρια, Π.Τ. Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*  
*Γαλαντόμος Ιωάννης, Υπ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
- Εκμάθηση των μεταρρηματικών παραγών από ισπανόφωνους μαθητές της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (εφαρμογή στα παράγωγα με το επίθημα –ση)** 174  
*Δρ. Χειλάκου Ευανθία, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Δρ. Γλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών*



- Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας: Μαθαίνω με τη βοήθεια του υπολογιστή** 182  
*Κανταρτζή Ευαγγελία, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Δρ. Πανεπιστημίου Hull*  
*Κουταλακίδου Βαρβάρα, Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας, Κάτοχος Μ.Δ.Ε.*
- Θεωρητική προσέγγιση εφαρμογής μεθόδων των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας για τη γλωσσική ενίσχυση μαθητριών και μαθητών με μεταναστευτικό παρελθόν** 192  
*Μπενέκος Δημήτριος, Επίκουρος Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*  
*Παραδιά Μαρία, Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*  
*Μήτσης Ναπολέων, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*
- Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και ειδικότερα ο κινηματογράφος και η τηλεόραση, ως εργαλείο εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στα ελληνικά σχολεία της διασποράς** 199  
*Αντωνόπουλος Απόστολος, Εκπαιδευτικός Π.Ε. αποσπασμένος σε σχολείο των Βρυξελλών*
- Το λογοτεχνικό κείμενο ως μέσο εκμάθησης της ελληνικής και ως αγωγός διαπολιτισμικής επικοινωνίας** 206  
*Αραβανής Σπύρος, Φιλολόγος, Κάτοχος Μ.Δ.Ε. Υπ. Διδάκτωρ Φ.Π.Ψ., Πανεπιστήμιο Αθηνών*
- Πρόταση για τη διδασκαλία του λεξιλογίου της Νέας Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας** 213  
*Ζούνη Ευαγγελία, Εκπαιδευτικός Π.Ε.- Μετ. Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αθηνών*  
*Μαργέλος Ματθαίος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.*
- Συνηθέστερα λάθη αλλόγλωσσων μαθητών και δυνατότητες εκπαιδευτικής παρέμβασης** 220  
*Σελιμά Νεκταρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μετ. Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών*  
*Σοφιανοπούλου Βλασσούλα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μετ. Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Πατρών*
- Πρόσληψη και ανάπτυξη ιστοριών μέσα από μια ξένη (δεύτερη) γλώσσα** 228  
*Δημούλας Κωνσταντίνος, Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Ν. Λάρισας, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Δρ. Κλινικής Ψυχολογίας*  
*Καλύβας Γιάννης, Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης*
- Συγκριτική / αντιπαραβολική ανάλυση: μια εφαρμογή στο επίρρημα ελληνικής – αγγλικής** 235  
*Σουρίδη –Μπαταγιάννη Παναγιώτα, Εκπαιδευτικός Δ.Ε. – Φιλολόγος, Κάτοχος Μ.Δ.Ε.*

<b>Η διδασκαλία του λεξιλογίου της ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας:</b>	
<b>Μία μέθοδος εκμάθησης του λεξιλογίου μέσω των μορφημάτων που κατασκευάζουν τις λέξεις</b>	<b>245</b>
<i>Κίτσα Βούλα, Ερευνήτρια Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, Δρ Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.</i>	
<b>Η συμβολή της δημιουργικής γραφής στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Η περίπτωση του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης</b>	<b>252</b>
<i>Δεγερμεντζίδης Συμεών, Διδάκτωρ Φιλοσοφίας Α.Π.Θ.</i>	
<b>Μορφολογική ενημερότητα και ορθογραφική ικανότητα των ξένων ή ομογενών μαθητών της ελληνικής γλώσσας</b>	<b>260</b>
<i>Παλασίδου Μαρία, Εκπαιδευτικός Δ.Ε. – Φιλολόγος, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Α.Π.Θ.</i>	
<b>Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό</b>	<b>269</b>
<b>Διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας σε Βούλγαρους (προστακτική - παθητική φωνή)</b>	<b>271</b>
<i>Σάεβα Βέσκα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Σόφιας, Τμήμα Γλωσσικής Εκμάθησης</i>	
<b>Πολυπολιτισμός και πολυπολιτισμική /διαπολιτισμική παιδεία: Θεωρία, πρακτική και πολιτική</b>	<b>276</b>
<i>Νάζου Παναγιώτα, Μόνιμο Μέλος του Διδακτικού Προσωπικού του Τμήματος Νεοελληνικών, στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϋ</i>	
<b>Διαπολιτισμική αγωγή: Το παράδειγμα της Ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας</b>	<b>286</b>
<i>Κεφαλληνού Ελισάβετ, Υπεύθυνη της Μονάδας Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Macquarie (Σίδνεϋ, Αυστραλία)</i>	
<b>Τα Ελληνικά ως τρίτη ή τέταρτη ξένη γλώσσα</b>	<b>294</b>
<i>Evelien De Smet, Φοιτήτρια Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Γάνδης</i>	
<i>Raissa De Taeye, Φοιτήτρια Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Γάνδης</i>	
<i>Henderickx Stefaan, Φοιτητής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Γάνδης</i>	
<i>Katrien Joye, Φοιτήτρια Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Γάνδης</i>	
<i>Tine Meirman, Φοιτήτρια Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Γάνδης</i>	
<i>Τσιάμαλος Ηρακλής, Φιλολόγος αποσπασμένος στο Πανεπιστήμιο Γάνδης, Κάτοχος Μ.Δ.Ε.</i>	
<b>Η Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Βάδη Βυρτεμβέργη. Ιστορική Αναδρομή – Προβλήματα – Μορφές – Προοπτικές</b>	<b>301</b>
<i>Τσακιδίδης Βασίλειος, Αποσπασμένος Εκπαιδευτικός Π.Ε. στη Γερμανία, Κάτοχος Μ.Δ.Ε.</i>	
<i>Ψυχράμη Ελένη, Αποσπασμένη Νηπιαγωγός στη Γερμανία</i>	
<b>Η σχολική εκπαίδευση των ελληνοπαίδων στη Βάδη-Βυρτεμβέργη Γερμανίας</b>	<b>309</b>
<i>Κούρτης Δημήτριος, Συντονιστής Δ.Ε. Στουτγκάρδης Γερμανίας, Δρ. Παιδαγωγικής Πανεπιστημίου Tübingen</i>	

<b>Το πολύγλωσσο και πολυπολιτισμικό μοντέλο των ευρωπαϊκών σχολείων</b>	<b>314</b>
<i>Σάββα Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ</i>	
<b>Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην λειτουργία των σχολείων του εξωτερικού - Πιλοτικά προγράμματα και αλλαγές στο Ελληνικό Σχολείο Τρίπολης Λιβύης</b>	<b>323</b>
<i>Μακρή Όλγα, Εκπαιδευτικός Ήρης Αργύρης, Εκπαιδευτικός Ελληνικό Σχολείο Τρίπολης Λιβύης</i>	
<b>Οι προσπάθειες των Ελλήνων γονέων και κηδεμόνων της Γερμανίας για εκδημοκρατισμό των σχολείων μετά την πτώση της δικτατορίας</b>	<b>333</b>
<i>Καναβάκης Μιχάλης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων</i>	
<b>Ελληνική διασπορά</b>	<b>343</b>
<b>Οι μετακινήσεις των Ελλήνων του Πόντου στη Ν. Ρωσία και τον Καύκασο κατά την Οθωμανική περίοδο</b>	<b>345</b>
<i>Παυλίδης Αντώνιος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Δρ. Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου</i>	
<b>Τα πρώτα ελληνικά σχολεία στην τσαρική Ρωσία επί Αικατερίνης Β΄</b>	<b>353</b>
<i>Γιαννακούλης Νίκος, Δρ ΤΕΠΑΕΣ Πανεπιστήμιο Αιγαίου</i>	
<b>Διαστάσεις δημογραφικών εξελίξεων και μεταβολών της οικογένειας: Μια πρόκληση για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση</b>	<b>361</b>
<i>Πλιόγκου Βασιλική, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε, Α.Π.Θ.</i>	
<b>Η αθρόα εγκατάσταση οικονομικών μεταναστών και η υπογεννητικότητα, ως διαμορφωτικοί παράγοντες του προγράμματος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διερεύνησης νέων ρόλων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και των απαιτήσεων του εκπαιδευτικού έργου. Ένα στατιστικό δείγμα στο νομό Αιτωλ/νίας για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση</b>	<b>369</b>
<i>Χριστόπουλος Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Λιάτσος Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
<b>Επιπτώσεις της υπογεννητικότητας στην εκπαίδευση</b>	<b>380</b>
<i>Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός Π.Ε. Καραχάλιος Ευθύμιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε. Κουγιά Βασιλική, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε.</i>	
<b>Η Θεωρία του Σχήματος σε συσχέτιση με το μοντέλο του Greimas - Αλληλεπιδράσεις για μια ευρύτερη κατανόηση των παραμυθιών από παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας</b>	<b>388</b>
<i>Γαργαλιάνος Σταμάτης - Δημάση Μαρία</i>	

# Πρόλογος

Αξιότιμες καλεσμένες και καλεσμένοι  
Αγαπητές φίλες εισηγήτριες και φίλοι εισηγητές  
Φίλτατες ακροάτριες φίλτατοι ακροατές

Έχουμε τη μεγάλη ευκαιρία και τιμή για μια ακόμη φορά στα πλαίσια αυτού του Διεθνούς Συνεδριακού μας θεσμού να σας καλωσορίσουμε στο 8ο Διεθνές Συνέδριο.

Το συνέδριο, ως γνωστό, διοργανώνει το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών με το γνωστό θέμα «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα».

Θα ήθελα να αναφέρουμε στο σημείο αυτό ότι οι απαρχές αυτής της συνεδριακής δραστηριότητας βρίσκονται στο 1993 με το 1ο Συνέδριο Ελλάδας και Δημοκρατικών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με θέμα «Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία», και λίγο αργότερα το 1996 με το 1ο Διαβαλκανικό Συνέδριο με το ίδιο θέμα.

Μέσα από αυτές τις προσπάθειες «ζυμώθηκε» η ιδέα και φτάσαμε στην καταξιωμένη πια από όλους εσάς διοργάνωση των Διεθνών Συνεδρίων.

Σχεδιάζοντας τη λειτουργία αυτού του συνεδριακού θεσμού είχαμε θέσει κάποιους στόχους που θεωρούσαμε απαραίτητους και θα ήθελα κάνοντας έναν απολογισμό να τους υπενθυμίσω.

Οι κυριότεροι στόχοι που θέσαμε μεταξύ άλλων ήταν επιγραμματικά οι εξής:

1. Ως πρώτο στόχο θέσαμε να αναδείξουμε το χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και το θέμα της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας.
2. Βασικός στόχος ήταν επίσης να δημιουργήσουμε την απαραίτητη βιβλιογραφία έτσι ώστε το θέμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης να γίνει γνωστό στους εκπαιδευτικούς αλλά και στο ευρύτερο κοινό.

Το παραγόμενο υλικό, δηλαδή τα Πρακτικά παραδίδονται μόνο στη βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και είναι διαθέσιμο για τους

μελλοντικούς εκπαιδευτικούς και για όλους όσους έχουν πρόσβαση σε αυτήν. Από την ίδρυση του τμήματος μας, ενώ είχαμε εισάγει το γνωστικό αντικείμενο «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση» στον οδηγό σπουδών έλλειπε η σχετική βιβλιογραφία, αφού το θέμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης καθώς και της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης ήταν παντελώς άγνωστοι όροι. Μετά από όλα αυτά τα χρόνια μπορούμε να ισχυριστούμε ότι συμβάλαμε ικανοποιητικά στη δημιουργία μιας βασικής βιβλιογραφίας αλλά μόνο για τη βιβλιοθήκη του τμήματος μας αφού δεν υπάρχει σύστημα τροφοδοσίας όλων των βιβλιοθηκών της χώρας.

Προσπαθήσαμε, έτσι, να συμβάλλουμε τόσο στο πλαίσιο της κατάρτισης των νέων εκπαιδευτικών, όσο και στο πλαίσιο επιμόρφωσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών με σκοπό να τους καταστήσουμε ικανούς να συγκροτούν γνώμη και άποψη για τα επίκαιρα θέματα και προβλήματα του επιστημονικού αυτού χώρου.

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, κατά την άποψή μας, έπρεπε να φέρουμε στο ίδιο τραπέζι τους επιστήμονες, τους ερευνητές και τους αναλυτές του χώρου, με τους μαχόμενους εκπαιδευτικούς που έρχονται σε άμεση επαφή με τα καθημερινά προβλήματα της διαπολιτισμικής πράξης

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση κατά την άποψή μας αφορά τούς εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και όχι μόνον τους εκπαιδευτικούς που έρχονται σε άμεση επαφή με το πρόβλημα. Αφορά, δηλαδή, όλη την εκπαιδευτική κοινότητα, όλη την κοινωνία. Σε όλους αυτούς απευθυνθήκαμε και βρήκαμε πραγματική ανταπόκριση.

3. Ένας άλλος κυρίαρχος στόχος ήταν να αναδείξουμε τη σημασία της επικοινωνίας των πολιτισμών σε αντίθεση με την περιχαράκωση τους και τούτο γιατί πιστεύουμε ακράδαντα στη συμβολή της επικοινωνίας αυτής για τη δημιουργία καλών σχέσεων μεταξύ μειονοτήτων και πλειονοτήτων, ατόμων και λαών, κρατών και εθνών.

Σήμερα, 11 χρονιά μετά, δεν μπορούμε να πούμε πως πετύχαμε στο έπακρο τους αρχικούς μας στόχους. Σίγουρα, όμως, δημιουργήσαμε μια καλή βάση και βασικές προϋποθέσεις για να μπορούμε να σκεφτούμε περαιτέρω και ενδεχόμενα να βάλουμε νέους στόχους που να είναι ίσως πιο αποτελεσματικοί στις προσπάθειες όλων για την πλήρωση των παραπάνω στόχων και όλων νέων θα τεθούν.

Αξιολογώντας, λοιπόν, τη λειτουργία του θεσμού πήραμε δύο νέες πρωτοβουλίες που θα συμβάλουν πιστεύουμε στη κοινοποίηση ακόμα περισσότερο των θεμάτων του συνεδριακού μας θεσμού που εν συντομία θέλω να σας κοινοποιήσω.

1. Αποφασίστηκε η εκτύπωση και χορήγηση των πρακτικών τις ημέρες διεξαγωγής του συνεδρίου σε όλους τους εισηγητές και σε όλους τους συνέδρους και αυτό κατορθώθηκε και πάλι με τη δική σας συμπαράσταση και τη δική σας στήριξη, αφού αυτός ο θεσμός όπως επανειλημμένα έχω τονίσει είναι ο δικός σας θεσμός γιατί εσείς είστε οι βασικοί χρηματοδότες του. Μπορεί εμείς να συλλάβαμε τις ιδέες, να εργαστήκαμε για αυτές αλλά εσείς τις στηρίζατε και αυτό είναι για μας και για το θεσμό πολύ σημαντικό.
2. Η δεύτερη πρωτοβουλία ίσως είναι πιο σημαντική και ίσως τόσο σημαντική όσο η λειτουργία αυτού του ίδιου του συνεδριακού θεσμού. Προχωρήσαμε στην ίδρυση του Διεθνούς Παιδαγωγικού Ηλεκτρονικού Forum με την ελπίδα πως και αυτός ο θεσμός θα βρει την ανάλογη στήριξη. Θέλω να σας παρουσιάσω αναλυτικότερα τους στόχους του και τη λειτουργία του.

## Τι είναι το Διεθνές Παιδαγωγικό Ηλεκτρονικό Forum

Το Διεθνές Παιδαγωγικό Ηλεκτρονικό Forum είναι μια βάση δεδομένων στο διαδίκτυο που θα περιλαμβάνει επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του χώρου των παιδαγωγικών επιστημών και γιατί όχι στο μέλλον και των ανθρωπιστικών επιστημών γενικότερα. Έτσι κάτω από τον τίτλο διεθνές παιδαγωγικό φόρουμ ο επισκέπτης θα συναντά επιμέρους διεθνή forum συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων.

Ενδεικτικά αναφέρω:

1. διεθνές forum διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
2. διεθνές forum διοίκησης σχολικών μονάδων
3. διεθνές forum εκπαιδευτικής αξιολόγησης
4. διεθνές forum ειδικής διδακτικής για τα ελληνικά ως δεύτερη η ξένη γλώσσα
5. διεθνές forum κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης κ.λ.π.

Ο κατάλογος των επιμέρους διεθνών forum θα διαμορφώνεται ανάλογα με το ενδιαφέρον αυτών που θα το τροφοδοτούν και ανάλογα με την αποδοχή του από το αναγνωστικό κοινό

Κάθε επιμέρους διεθνές forum, για παράδειγμα το διεθνές forum της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, θα περιλαμβάνει επιμέρους χώρους που θα καλύπτουν συγκεκριμένες ανάγκες τόσο των αναγνωστών και των επισκεπτών όσο και εκείνων που θα τροφοδοτούν τους επιμέρους αυτούς χώρους.

Συγκεκριμένα, το διεθνές forum της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης θα περιλαμβάνει:

1. Τη διεθνή διαπολιτισμική βιβλιοθήκη
2. Το διεθνές βήμα διδακτορικών διατριβών
3. Το διεθνές βήμα μεταπτυχιακών εργασιών
4. Το διεθνές βήμα πτυχιακών εργασιών
5. Το διεθνές περιοδικό με κριτές
6. Το διεθνές βήμα για τους εκπαιδευτικούς πέρα από τα σύνορα, και
7. Το διεθνές ελεύθερο βήμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Ο σχεδιασμός όλων των άλλων επιμέρους διεθνών forum θα είναι αντίστοιχος με το σχεδιασμό του διεθνούς forum της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Θα αναρωτηθεί κανείς ποιοι είναι οι λόγοι που μας οδήγησαν σε αυτή την πρωτοβουλία. Νομίζω πάρα πολλοί και θέλω εν συντομία να αναφέρω μερικούς.

1. Όλο το έργο το οποίο έχει παραχθεί την περασμένη δεκαετία από αυτόν τον συνεδριακό μας θεσμό είναι διαθέσιμο και άρα προσβάσιμο μόνο από ένα μέρος των συνέδρων και φυσικά όλων των εισηγητών. Μένει όμως μακριά από τους εκπαιδευτικούς της μαχόμενης εκπαίδευσης και από κάθε άλλο ενδιαφερόμενο. Θα μπορεί λοιπόν να τοποθετηθεί στη βιβλιοθήκη της βάσης έτσι ώστε να γίνει δυνατή η πρόσβαση οποιωνδήποτε σε διεθνές επίπεδο.
2. Στη βιβλιοθήκη θα μπορεί επίσης να τοποθετείται οποιαδήποτε μονογραφία οποιουδήποτε μέλους ΔΕΠ ή άλλων επιστημόνων που τα θέματα τους αφορούν το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και δεν έχει δημοσιευθεί.
3. Το διεθνές βήμα των διδακτορικών διατριβών έρχεται να καλύψει μια άλλη βασική ανάγκη στην Ελλάδα. Είναι γνωστό ότι ο υποψήφιος διδάκτορας όταν έχει γράψει τη διδακτορική του διατριβή, όταν έχει κριθεί από την τριμελή και επταμελή επιτροπή

- και αφού ακολουθηθούν όλες οι διαδικασίες παίρνει τον τίτλο. Στην Ελλάδα, όμως, οι διδακτορικές διατριβές χάνονται ή καλύτερα δεν γνωρίζει κανείς την τύχη τους μετά την κρίση τους. Έτσι χάνεται ένα μεγάλο μέρος βασικής επιστημονικής βιβλιογραφίας χρήσιμης για κάθε επιστημονικό χώρο και γνωστικό αντικείμενο.
4. Κατά τον ίδιο τρόπο θεωρούμε ότι το διεθνές βήμα μεταπτυχιακών εργασιών θα είναι χρήσιμο σε όλους εκείνους τους μεταπτυχιακούς φοιτητές αλλά και σε όλους εκείνους που επιβλέπουν τις μεταπτυχιακές εργασίες των φοιτητών τους να τίθενται και υπό την κρίση του ευρύτερου αναγνωστικού κοινού. Εκτός από αυτό θεωρώ ότι γίνονται πολλές σημαντικές μεταπτυχιακές ερευνητικές εργασίες που εξ ολοκλήρου χάνονται ενώ θα μπορούσαν τα αποτελέσματά τους να ήταν πολύ χρήσιμα τόσο στους εκπαιδευτικούς της μαχόμενης εκπαίδευσης όσο και στους προπτυχιακούς φοιτητές αλλά και σε άλλους ενδιαφερόμενους..
  5. Μια καλή πτυχιακή εργασία είναι το πρώτο σύγγραμμα της ζωής του κάθε προπτυχιακού φοιτητή που κλείνει τις σπουδές του με μια πτυχιακή εργασία. Επειδή, λοιπόν, υπάρχουν φοιτητές με εξαιρετικές πτυχιακής εργασίας που θα μπορούσαν να αποτελέσουν παράδειγμα για τους άλλους προπτυχιακούς φοιτητές, θεωρώ πως θα πρέπει να δηλωθεί η ύπαρξη τους και να μη μένει μεταξύ του επιβλέποντα καθηγητή και του φοιτητή, αλλά και πως θα είναι χρήσιμο να γίνουν γνωστά τα ερευνητικά αποτελέσματά τους τόσο για τους ίδιους όσο και για το αναγνωστικό κοινό. Για τους παραπάνω λόγους θεωρήσαμε απαραίτητο οι πτυχιακές εργασίες να έχουν το δικό τους βήμα
  6. Το διεθνές περιοδικό με κριτές είναι κατά την άποψή μου επίσης μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία και τούτο γιατί όλο και περισσότερο το διαδίκτυο γίνεται χώρος αναζήτησης επιστημονικού υλικού. Έτσι ένα διεθνές περιοδικό του διαδικτύου με κριτές θα είναι ότι πιο χρήσιμο κάτω από τα σημερινά δεδομένα. Ήδη αρκετά μέλη ΔΕΠ δήλωσαν την επιθυμία τους για να είναι κριτές αυτού του διεθνούς περιοδικού. Είμαι σίγουρος ότι και σήμερα στα πλαίσια αυτού του συνεδρίου θα βρεθούν μέλη ΔΕΠ που θα εκδηλώσουν αυτή την επιθυμία να είναι δηλαδή κριτές στο νέο αυτό διαδικτυακό διεθνές περιοδικό.
  7. Το διεθνές forum, εκπαιδευτικοί πέρα από τα σύνορα, ανήκει στους Έλληνες αλλά και στους ελληνόφωνους εκπαιδευτικούς ανά την υφήλιο που επιθυμούν να κάνουν προτάσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση και τον ελληνικό πολιτισμό στο εξωτερικό, αναλαμβάνοντας την ευθύνη προσωπικά για όλες τις δημοσιεύσεις τους στο χώρο αυτό. Οι δημοσιεύσεις αυτές, φυσικά, δεν θα μένουν εσασεί δημοσιευμένες στη σελίδα αλλά για συγκεκριμένο χρόνο ανάλογα με το πλήθος των τοποθετήσεων και των απόψεων που θα καταγράφονται σε αυτό το χώρο.
  8. Στο ελεύθερο βήμα θα εκφράζονται γενικώς απόψεις για θέματα μετανάστευσης μεταναστευτικής πολιτικής, πολιτικής ένταξης και πολιτικής γλώσσας με τα ίδια ακριβώς κριτήρια και με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους εκπαιδευτικούς πέρα από το σύνορα
  9. Μετά από τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι για τον καθένα που δημοσιεύει στο Διεθνές Παιδαγωγικό Ηλεκτρονικό Forum θα μπορεί ανά πάσα στιγμή να έχει τις αναφορές που γίνονται στο έργο του, δηλαδή το λεγόμενο citation index, πράγμα που είναι πολύ χρήσιμο για την παρακολούθηση της αποδοχής του επιστημονικού έργου κάθε μέλους ΔΕΠ, κάθε επιστήμονα, κάθε ερευνητή και για το λόγο αυτό αποτελεί

πρωτοτυπία και πρωτοπορία του διεθνούς παιδαγωγικού forum.

Πρέπει ακόμη να αναφέρουμε ότι στο Διεθνές Παιδαγωγικό Ηλεκτρονικό Forum θα αναρτώνται εργασίες στις εξής γλώσσες: Ελληνικά, Αγγλικά, Γερμανικά, Γαλλικά και Ρωσικά προς το παρόν. Οι προϋποθέσεις συμμετοχής και χρήσης, του Διεθνούς Παιδαγωγικού Ηλεκτρονικού Forum, δηλαδή ο κανονισμός λειτουργίας του, βρίσκονται στις αρχικές σελίδες του.

Νομίζουμε πως με όσα σας παρουσιάστηκαν έγινε κατανοητή η σημασία της νέας μας αυτής πρωτοβουλίας, έτσι ώστε να έρθουμε πιο κοντά στο αναγνωστικό κοινό και να βοηθήσουμε στον προβληματισμό και στις αναζητήσεις τόσο των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όσο και όλων αυτών που ασχολούνται με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης στην Ελλάδα και ανά την υφήλιο αλλά και με τις παιδαγωγικές επιστήμες γενικότερα

Τελειώνοντας θα θέλαμε με ιδιαίτερη εκτίμηση να ευχαριστήσουμε όλους εσάς που βρίσκεστε σήμερα εδώ, τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής που κάθε χρόνο καταβάλλουν μια ηρωική προσπάθεια για την συνέχιση αυτού του θεσμού και για τη στήριξη όλων των πρωτοβουλιών που παίρνουμε.

Σας ευχόμαστε λοιπόν καλή διαμονή στην Πάτρα και φυσικά καλή δουλειά στο συνέδριο.

Ο  
πρόεδρος  
της οργανωτικής επιτροπής

Παντελής Γεωργογιάννης,  
Καθηγητής